

Ramon Gómez Molina

Bruixes?

Tinet
www.tinet.cat

*Mateu-me, que ben
donareu compte a Déu.*

Margarida Tafari,
víctima de la Inquisició

L'Església beatifica i canonitza a gent de bé que en el seu temps va fer bones obres. Però què cal fer amb aquells personatges de la mateixa Església que demostraren set de sang amb les pràctiques que els era permès mitjançant el Sant Ofici?

No sempre fou fàcil la vida de les dones al nostre país. Moltes coses facilitaven que així fos. Epidèmies, guerres, caresties, fam, mala disposició de les autoritats civils que actuaven en connivència amb el Sant Ofici. Cal observar que aquest, més que vetllar per la puresa dels evangelis i perseguir l'heretgia, era més procliu a imposar la seva llei per damunt de la llei civil i els mandats que dimanaven del govern, els quals sobretot tendien a que no disminuís la demografia. I perquè aquest incipient maltusianisme popular tan perillós als interessos de la corona no s'estengués, calia desarrelar-lo encara que fos a sang i foc i exterminar els que l'afavorien. Mancava mà d'obra barata, les lleves militars exigien soldats que havien d'escampar-se per tot un imperi que mai no es posava el sol. Potser perquè no es repetís l'exemple de la segregació de Portugal, tots els esforços militars i religiosos s'encaminaven a assegurar les possessions perifèriques de la península. I Catalunya fou una regió que va ressentir-se en tots els ordres d'aquesta tenalla governamental. Tal vegada perquè era el mètode més senzill per escarmentar la població, la mà més dura d'aquesta repressió recaigué sobre les dones.

Heus aquí un exemple de com actuaven els membres de la Inquisició a les nostres contrades. En arribar l'inquisidor a una vila, dirigia una al·locució al poble cristià i anunciava el que es coneixia com a «temps de gràcia», durant el qual els culpables que confessaven lliurament llurs pecats eren perdonats i sols se'ls imposava lleugeres penitències espirituals. Més tard venia l'interrogatori sistemàtic, que tenia previst el secret dels testimonis delators. Concloua la investigació, els inquisidors promulgaven la sentència, cosa que en

general es feia mitjançant els autos de fe. Per a l'execució dels càstigs, els reus eren lliurats al braç secular. El càstig més rigorós era la mort a la foguera. També podia ser l'empresonament a perpetuïtat o temporal. Això sí, qualsevol pena significava la confiscació de béns dels sentenciats. Alguns d'aquests se'ls obligava a portar públicament unes creus cosides sobre les vestidures. No calia que foren jueus.

Un procés que tingué lloc al segon decenni del segle XVII fou celebrat a prop d'aquí, a Terrassa. I del qual oferirem tot seguit una recopilació. Consta que a les dates abans esmentades foren detingudes, per ordre del batlle de la vila, sis dones acusades de bruixeria. Eren Margarida Tafanera; Joana de Toy; Juana Sabina; Micaela Casanovas, més coneguda con l'*Esclopera*; Eulàlia Totxa i Guillerma Font.

De les primeres declaracions dels testimonis acusadors i delators s'extreuen consideracions summament originals. El germà de la Margarida assegura que, en efecte, és una vertadera bruixa i que, d'ençà força temps, tant ell com la seva muller estaven fetillats per un malefici que els impedia tenir descendència.

Antonio Ubres, un altre declarant en el procés, diu que les sis dones solien aplegar-se, els dijous a la nit, en un indret solitari de les rodalies de Terrassa, a tocar de la casa anomenada Quadra d'en Palet. I afegia que allí mateix, sota un pi, les esperava el propi dimoni, vestit de vellut, assegut en una poltrona, i que, l'una darrera l'altra, s'apropaven al diable per a retre-li acatament i servil homenatge, i que li besaven amb reverència la mà dreta. Llavors –continuava l'acusador sense immutar-se ni envermellir–, el maligne començava a tocar una flauta i

que, al compàs de les seves notes, les sis dones, com esperitades, emprenien una dansa sense fre; al final de la qual el diastre els oferia un breu sopar. Més tard, tots junts es lliuraven a una escandalosa orgia.

També s'incloïa en la declaració, i en altres posteriors, que les sis dones havien assassinat alguna criatura, i provocat avortaments, i embruixat diverses persones fins produir-les-hi la mort, i havien fet que la calamarsa malmetés nombroses collites, i altres crims i maldats, com convertir persones en animals.

Al segle XVII, les dones foren les principals víctimes dels autos de fe de la santa Inquisició espanyola.

Després d'aquestes acusacions, segueix la de Joan Font, nunci de la vila de Sallent, que viatjava d'ofici per les terres catalanes per a reconèixer i descobrir les dones que possiblement practiquessin la bruixeria. En presència dels consellers del poble i del batlle, el nunci conclou que en la citada Margarida i la Joana de Toy —en la espatlla esquerra de la qual, després d'un rentat amb aigua beneïda—, diu haver trobar el senyal amb què el diable les marca. Llavors, no hi ha cap dubte: ho devien ser..

Per la seva part, la Margarida admet que n'és, de bruixa. Manifestà que li ensenyà la professió una francesa coneguda com Joanna Ferrés, amb la qual es reuní diverses vegades a la casa de la Toy, que es fregaven amb un unguent sota l'aixella i altres parts del cos i que de seguida sortien per una finestra i eren conduïdes pels aires on les esperava el dimoni. Aquest solia trobar-se sota un pi, en forma d'un gentil minyó vestit de vermell, que tocava la flauta; després tots plegats començaven a ballar, per lliurar-se, per últim, a un immund aquellarre, els detalls del qual són explicats d'una manera detallada i repugnant.

Quan li toca el torn a la Joana de Toy (nascuda a la població francesa d'Aux), nega tenir res a veure amb el maligne i diu no conèixer la Tafanera ni les altres processades. En tancar-se en una negativa rotunda, el tribunal manà sotmetre-la a tortura. No es pot llegir sense estremir-se d'horror l'auto pel qual es manifesta haver-se portat a terme en aquella dona la sentència de turment. El document comença així:

Lo divendres 28 de jun de 1616, constituits personaliter lo honorable Montserrat Ullastrell, per la S. C. y R. Majestad batlle de la vila y terme de Tarrasa, y lo magnífich Miquel Gilabert en quiscun dret doctor é ciutadà de Barcelona, asesor de dit honorable batlle y jutge de la present causa, y Bartomeu Quelles, procurador fiscal de la cort del honorable batlle y Mosen Hernando Martinez cirurjiá, juntament ab mi Pere Cruell, notari públich de la vila de Tarrasa y servent de la cort del dit honorable batlle, y del present procés, juntament ab los ministres, pera fer la tortura devall escrita dins de una sala gran construïda dins del Castell ó Palau de Tarrasa anomenada sala gran, en lo cual Castell ó Palau están construïdes las cárcels Reals, en la cual sala sobre una taula habia pa, vi, llum, foch y altres coses necessaries per la dita tortura, fonch aportada la dita Joana de Toy, la cual asseguda sobre del banch en presencia dels ternals com dels altres aparatos de la dita tortura, per lo dit magnífich Jutge fonch manat als ministres que despullasen á la dita Joana, y despullada, fonch per lo dit honorable batlle exhortada en esta forma, [...]

I una vegada exhortada perquè confessés la veritat davant aquells terribles aparells esfereïdors, la Toy contesta que no sap absolutament res de quant se li pregunta. L'auto continua:

En continent del manament del dit magnífich Jutge, la dita Joana de Toy fonch posada en lo banch al torment dit del Potro, y lligada ab los braços per darrera per los dits ministres, y fonch altre vegada exhortada por lo dit magnífich Jutge que diga la veritat, y aquella negant,

fonch manat als ministres que tirassen las cordas, y la dita Joana de Toy comensá á cridar dient: «He Senyor, he Senyor, Senyor, perdonáume, ay pobreta, ay Mare de Deu, ajudáume, Mare de Deu, Mare de Deu, ay, ay, ay, ay, ay senyors jau diré, jau diré, traheume de assi, Mare de Deu.» Y en continent fonch manat afluxar las cordas.

Llavors la Joana ho va confessar tot i confirmà la declaració de la Margarida. Afegí que l'ofici de bruixa li va ensenyar una francesa anomenada Joanna Ferrés. També contà altres moltes coses que no havia dit la Tafari, referents a la mort d'una criatura i a algunes altres maldats. Com aquesta nega el que ha manifestat en última instància la Joana, recau sobre ella la sentència de turment. Això sí, abans és requerida perquè digui la veritat. Malgrat saber el que l'espera, no declara més del que ha fet en tot l'interrogatori. A la segona exhortació del jutge, contesta la processada: «Mateu-me, que ben donareu compte a Déu.»

La descripció de la tortura de la Margarida és horrorosa. Per tres cops li van aplicar el suplici dels cordills, cordills que s'estrenyien fins enfonsar-se profundament en les parts carneses del cos. Finalment, en entossudir-se a no confessar, va ser sotmesa al martiri de la toca, que consistia en introduir per la boca fins la gola un drap i, a continuació, se li abocava aigua, procediment pel qual la víctima era exposada al llindar de l'asfíxia. Malgrat tot, a la rea no pogueren arrencar-li una paraula de confessió. El notari anota i apunta els crits esfereïdors que proferia durant la tortura, els ais, les invocacions a Déu i a la Verge. Llegint el document, sembla talment que

s'escolten els laments i es veu patir aquella dona que el tribunal de la Santa Inquisició cregué que tenia tractes amb el dimoni.

Els papers documentals testimonien que la Tafari, la Totxa, la Sabina, la Font i la Casanovas, després de ser sotmeses al rigor de la sentència, foren penjades públicament el 27 d'octubre de l'any de gràcia de 1616 en un indret de Terrassa conegut com la Pedra Blanca. Se suposa que la Joana de Toy no morí penjada, sinó a la foguera, encara que no hi ha constància fefaent.

Primera edició en ePUB i PDF: juliol de 2013.

Publicat a www.tinet.cat.

Diputació Tarragona

Distribució sota llicència "[Reconeixement –
No Comercial – Sense Obra Derivada
\(by-nc-nd\) 3.0 Espanya](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/)" de Creative Commons.

